

Стрічає сонечко сосна,
Сопілка, скрипочка співає,
Співає серденька струна!

Висновки. Підсумовуючи, можна зробити наступний висновок, що національно-патріотичне виховання студентів має вагомий потенціал і вирішує низку завдань, покликаних виховувати соціально зрілу особистість і формувати активну громадсько-патріотичну позицію, зокрема найбільш значущі моральні чесноти, які формують національну самобутність та незалежність громадян України, яку відстоюють в умовах воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 28-29 травня 2021) / за ред. О. Тупахіної. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 182 с.
2. Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід: збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 року, м. Тернопіль. ТНПУ ім. В. Гнатюка. / Ред. кол.: Морська Н. Л., Поперечна Г. А., Литвин Л. М. Тернопіль : Вектор, 2021. 270 с.
3. Chernyakova, A. V., Pylypenko-Fritsak, N. A. (2021). Effective Cross-cultural Communication as a condition for adaptation of foreign students in the context of Strategy of Intercultural development of the City. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries : Collective monograph. Vol. 2. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», P. 317-336. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-031-5-42>
4. Інтернет ресурс <https://slovnyk.me/dict/vts>
5. Інтернет ресурс <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdylu-novu-kontseptsiyu-patriotychnoho-vyhovannya/>
6. Інтернет ресурс <https://nus.org.ua/articles/yak-organizuvaty-patriotychne-vyhovannya-30-idej-porad-i-resursiv>
7. Інтернет ресурс <https://krasotkina.com>

Шамайло М.І.,

студентка IV курсу Факультету математики, інформатики і фізики
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна
*Науковий керівник - Кушнірук С. А.,
доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри педагогіки
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Анотація. Стаття присвячена професійному розвитку і самовдосконаленню педагога. Розглянуто основні причини необхідності підвищення кваліфікації викладача та вплив цього на освітній процес, а також взаємодію між учнем і вчителем.

Abstract. The article is devoted to the professional development and self-improvement of a teacher. The main reasons for the need for the teacher's professional development and its impact on the educational process, as well as the interaction between the student and the teacher, are considered.

Сьогодні, у 21-му столітті, для того, щоб розвинути в учнів певні навички та зробити освіту більш сприйнятливою до викликів суспільства, постійно вимагається підвищення кваліфікації вчителів. Підвищення кваліфікації є невід'ємною частиною професійного становлення вчителя. Самоосвіта та професійний розвиток входять до професії вчителя і не є привілеєм, а встановленим законом обов'язком, який необхідно виконувати в межах робочого часу та узгодженої винагороди. Концепція викладання як процесу навчання протягом усього життя набирає обертів завдяки різноманітним конференціям, курсам/програмам і опублікованим матеріалам. Все частіше вчителів просять викладати в мультикультурних класах; приділяти більше уваги інтеграції учні з особливими навчальними потребами у своїх класах; ефективніше використовувати інформацію та комунікаційні технології навчання, і робити більше для залучення батьків до школи. Педагогічна професія базується на багатій базі професійних знань, і професіонали в галузі освіти також повинні добре знати цю базу знань. Крім того, розуміння теорії та досліджень, що лежать в основі бази знань, є вирішальним для того, щоб керувати тисячами рішень, які педагоги приймають щодня. Учителю необхідно знати свої сильні і слабкі сторони, постійно формувати в собі внутрішній стрижень особистісного зростання, яке є неодмінною умовою досягнення професіоналізму [1].

Для підвищення кваліфікації вчителів необхідно підвищити якість їх початкової підготовки. Вчителі повинні мати принаймні ступінь бакалавра, а їхні програми навчання повинні включати навчання з педагогіки,

спеціалізацію з конкретного предмету, а також набуття додаткових навичок. У рамках первинної підготовки вчителям також рекомендується проходити педагогічне стажування у досвідчених викладачів: це може допомогти їм інтегрувати свої теоретичні знання у свою педагогічну практику.

Якою б хорошою не була підготовка вчителів, не можна очікувати, що вона підготує їх до всього, до всіх викликів, з якими вони стикаються протягом своєї кар'єри. Тому система освіти прагне забезпечити вчителів можливостями для професійного розвитку без відриву від роботи, щоб підтримувати високий рівень викладання та зберегти висококваліфікований учительський склад.

Професійний розвиток вчителів, перш за все, має за мету:

- оновити знання окремих осіб про предмет у зв'язку останніх досягнень у цій галузі;
- оновити індивідуальні навички, ставлення та підходи, у зв'язку з розвитком нових методів навчання, а також цілі, нові обставини та нові освітні дослідження;
- надання можливості людям застосовувати зміни, внесені до навчальних програм або інших аспектів практики викладання;
- дозволити освітнім закладам розробляти та застосовувати нові стратегії щодо навчальної програми та інших аспектів;
- педагогічна практика;
- обмінюватися інформацією та досвідом між вчителями;
- допомогти слабшим учителям стати ефективнішими.

Результат професійного навчання приносить користь не тільки викладачеві, а перш за все учням. Ефективний професійний розвиток підвищує кваліфікацію вчителя, а разом із нею і цінність школи в цілому. Професійний розвиток вчителів підтримує активне навчання, співпрацю з однолітками та моделює передовий досвід у цій галузі. Усвідомлення цього підкреслює важливість професійного розвитку, а також ключ до покращення навчання в країні в цілому. Розвиток вчителів у професійному плані збільшує знання та практику дорослих, і призводить до передачі навичок між дорослими та учнями [2]. Студенти приходять до класу з різними рівнями здібностей і навичок. Дехто з них може мати високу, низьку чи середню успішність, коли справа доходить до навчання, і тоді з'являється потреба розглянути численні рівні навчання. Доступ до високоякісного та безперервного професійного розвитку дає вчителям інструменти для покращення викладання та впливу на учнів на всіх рівнях досягнень.

Коли педагоги вміють вчитися, їхні учні дізнаються більше. Безперервний розвиток додає нові знання до набору навичок учителя та поглиблює компетентність у різних сферах роботи вчителів.

Професійний розвиток, який також називають професійним навчанням учителів, які вже займаються професійною практикою, є процесом розвитку необхідної бази знань і навичок, необхідних учителям для ефективного виконання своєї ролі. Це передбачає не тільки вивчення нових теоретичних ідей і пропозицій щодо навчання, але й випробування їх на практиці, та аналізування, як зробити їх більш ефективними в контексті викладання.

Постійне самовдосконалення вчителів, оцінка та аналіз їх власної практики є необхідними елементами їхнього професійного розвитку, оскільки вони можуть допомогти їм побудувати нові теорії викладання та покращити свою продуктивність. Коли педагоги відкривають нові стратегії викладання завдяки професійному розвитку, вони можуть повернутися до класу та внести зміни у свої лекційні стилі та навчальні програми, щоб краще відповідати потребам своїх студентів. Однак ці зміни важко оцінити, оскільки вони зазвичай впроваджуються поступово. Професійний розвиток для вчителів робить їх досвідченими, він відкриває викладачам нові методи та стилі оцінювання, стратегії ведення записів. Окрім годин, проведених в класі, більшість часу вчителів витрачається на оцінювання студентів, розробку навчальної програми та іншу паперову роботу. Навчання професійного розвитку може допомогти вчителям краще планувати свій час і залишатися організованим. Зрештою, це підвищує ефективність вчителів і дає їм додатковий час, щоб зосередитися на студентах, а не на паперовій роботі. Студенти завжди очікують, що вчителі будуть експертами в темах, які вони викладають. Це означає, що вчителі повинні відповісти на будь-яке запитання студента. Програми професійного розвитку можуть дозволити вчителям розширити свою базу знань у різних предметних галузях. Чим більшого професійного розвитку проходить учитель, тим більше знань і розуміння галузі він отримує. Професійний розвиток дає їм можливість вийти з рутини — вони стають учнем, а не вчителем. Це заохочує педагогів, оскільки вони відчувають, що отримують професійну допомогу, необхідну їм, щоб стати кращими вчителями. Зрештою, професійний розвиток розвиває таланти вчителів, які прагнуть обійняти керівні посади в освіті, і вчителі повинні вчитися в інших досвідчених лідерів, щоб самі стати ефективними майбутніми лідерами.

Критичність, рефлексія над викладацьким досвідом і мотивація вносити зміни та вдосконалення - є важливими для професійного розвитку вчителів [3]. Сучасні вчителі повинні бути експертами у своїй роботі, тобто більш ефективно планувати свої уроки, спілкуватися, керувати, здійснювати та оцінювати діяльність навчально-виховного процесу, і водночас бути адаптованими, тобто бути гнучкими до потреб і вподобань різних учнів. Мета професійного розвитку полягає в тому, щоб допомогти вчителям навчитися, адаптувати своє викладання до навчальних потреб своїх учнів. Тому розвиток - має бути пристрасною, турботою та наміченою метою кожного вчителя. Такий розвиток залежить не лише від формального навчання, але також може бути

ініційованим вчителями. У цьому випадку пошук відповідної діяльності з професійного розвитку, яка відповідає власним потребам і вподобанням, залишається необхідним рішенням [2].

Таким чином, ефективний професійний розвиток має заохочувати вчителів експериментувати з новими ідеями чи інструментами у контексті викладання, розмірковувати про те, як вони впливають на навчання їхніх учнів, приймати подальші рішення для досягнення поставлених цілей і ділитися своїм досвідом.

Існують школи, коледжі та університети, які надають вчителям можливість підвищення кваліфікації за допомогою запланованих програм, спрямованих на задоволення їхніх потреб (формальний професійний розвиток). Але професійний розвиток також може бути само ініціативним (неформальним). Є багато ресурсів, до яких вчителі можуть звернутися, якщо хочуть професійно розвиватися. Це може включати, наприклад, самоконтроль шляхом самостереження (відеозапис), читання книг, статей у журналах щодо викладання, проходження онлайн-курсів, відвідування конференцій професійного розвитку, проведення практичних досліджень тощо.

Як спонукати вчителів до продовження самоосвіти?

Кваліфіковані викладачі є неоціненною перевагою для всього середовища, в якому вони діляться своїми знаннями; тому для них так важливо постійно підвищувати свою кваліфікацію та бути в курсі останніх досліджень і методів - як у викладанні, так і в наданні підтримки у своїй спеціалізації.

Основну роль у заохоченні вчителів до підвищення їх компетенцій відіграють їхні учні, які, впливаючи на внутрішню мотивацію педагога, формують у нього готовність до подальшого розвитку та отримання знань [3]. Методи, які вони можуть використовувати, залежать від індивідуальних уподобань певного вчителя. Також важлива підтримка та допомога в отриманні нових кваліфікацій зі сторони колег

Як мотивувати вчителів?

Кожна людина має в собі певну мотивацію, яка зумовлює готовність до саморозвитку, вдосконалення та розвитку своїх захоплень [3; 4]. Якщо вчитель відчуває, що те, що він робить, його задовольняє - і додатково отримує сигнали ззовні, які підтверджують цінність його роботи на даний момент - це чудовий час, щоб зробити кроки в подальшому кар'єрному розвитку та реалізувати власні схильності. Фактори, що підвищують мотивацію, різні, і сила їх впливу залежить від індивідуальних потреб. Слід пам'ятати, що основним чинником, який впливає на якість роботи та бажання працівників її покращувати, є насамперед атмосфера в закладі: відкритий до ідей та інновацій директор, який також є хорошим співрозмовником і підтримує і справедливо оцінює виконану діяльність. Також це: хороші стосунки з іншими співробітниками, довіра та підтримка членів команди, стабільність роботи. Не позбавлені значення успіхи учнів і задоволення батьків, які, зрештою, є головною метою педагогічної праці і врешті підтверджують цінність праці педагога. Особистий розвиток або самовдосконалення означає володіння особистими сильними сторонами та характеристиками, які допомагають вчителям визначити та зрозуміти свою педагогічну практику та себе як особистості [3]. Це відбувається через розвиток необхідних життєвих навичок, які можуть допомогти їм розвиватися у своїй професії та поза нею. Існує низка життєвих навичок, які допомагають вчителям справлятися з труднощами повсякденного життя. Організація, розв'язання проблем, залучення та турбота про дітей - є одними з ключових життєвих навичок, які потрібні вчителям у професії.

Оскільки на професійну роль вчителів можуть впливати фактори особистого життя, їм необхідно розвивати певні життєві навички, пов'язані з особистим життям. Це може включати баланс між професійним і особистим життям, долання сімейного тиску, стресу та негативних емоцій (наприклад, гніву, смутку тощо), прийняття ефективних рішень щодо свого здоров'я тощо. Особистісний розвиток є потужним інструментом для досягнення чітко визначеного та здорового відчуття себе як вчителя (покращення самооцінки), що може призвести до позитивної самооцінки та впевненості в собі. Крім того, це дає змогу вчителям розпізнавати, розуміти та керувати своїми емоціями, маючи таким чином хороші внутрішньоособистісні навички (емоційний інтелект). Оскільки він зосереджується на соціально-емоційному чи емоційному зростанні, яке може відобразитися на ставленні вчителів та взаємодії з учнями, розвиток «я вчителя» є надзвичайно важливим для підвищення якості освіти. Тому особистісний розвиток вчителів має бути спрямований у програми підготовки вчителів.

Розвиток учителя відбувається, коли відбуваються ці аспекти розвитку: особистісний, професійний і соціальний розвиток. Це пояснюється тим, що підготовка вчителя є процесом навчання, тому емоції впливають на роботу мозку; позитивні емоції (наприклад, мотивація) підвищують залучення до навчання. Якісні знання та розуміння є надзвичайно важливими для навчання (пізнання). Крім того, соціальний характер навчання має вирішальне значення, оскільки цей процес активно будується через соціальну взаємодію та переговори з іншими [1].

Ці блоки розвитку вчителя взаємопов'язані, тобто кожен аспект розвитку залежить від інших аспектів. Для ілюстрації: вчитель, який не може керувати своїми емоціями чи саморегулюватися (особистісно не розвинений), навряд чи зможе ефективно контролювати чи керувати своїм класом і, таким чином, ефективно взаємодіяти зі своїми учнями (не може розвиватися професійно та соціально). Якщо вчитель гнівається, він «згорає», втрачає контроль, погано ставиться до учнів і може навіть забути план уроку. Ці типи розвитку повинні бути передбачуваним результатом будь-якого наміру або програми розвитку вчителя.

Тому узагальнюючи вище сказане, можна сказати, що підвищення кваліфікації вчителя - це процес навчання, що розвивається. Цей процес постійний і нескінченний. Навіть якщо вчитель досяг певного розвитку, йому все одно потрібно вчитися все життя і вдосконалювати себе у різних сферах, в тому числі і в

професійному напрямку. Тому розвиток - має бути пристрасною, турботою та наміченою метою кожного вчителя, він має заохочувати вчителів експериментувати з новими ідеями чи інструментами у контексті викладання, розмірковувати про те, як вони впливають на навчання їхніх учнів, приймати подальші рішення для досягнення поставлених цілей і ділитися своїм досвідом, для того, щоб з кожним днем ставати впевненішим і більш професійним, ніж був учора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кушнірук С.А. *Педагогіка*. Курс лекцій:[навчальний посібник для студентів педуніверситетів]. Київ: НПУ, 2011
2. Костюк Г. С. *Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості* / За ред. Л. М. Проколієнко. К.: Рад. школа, 1989. 608 с.
3. Чобітько М. Г. Самовдосконалення студентів - майбутніх учителів - у процесі особистісно орієнтованої професійної підготовки. *Педагогіка і психологія*. 2004. № 1 (42). С. 57-70.
4. N Huzii, S Yekimov, S Kushniruk, S Yashanov Using a problem-based approach to improve the professional readiness of students of physical and mathematical specialties. *Journal of Physics: Conference. Series*, 2021

Швець Т. Е.,

кандидат педагогічних наук, заступник директора
з науково-методичної роботи Приватної школи «Афіни»,
м. Київ, Україна

ТЮТОРИНГ В СИСТЕМІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу досвіду впровадження тьюторингу у системі середньої освіти Німеччини. Автор звертається до витоків індивідуалізованого навчання у Німеччині, яке бере свій початок від ХІХ ст. У статті подано характеристику тьюторингу ровесників, який притаманний університетам Німеччини, тьюторингу в продуктивних школах та гімназіях, приватному тьюторингу, а також тьюторингу у системі дистанційного навчання.

Abstract. The article analyzes the experience of introducing tutoring in the secondary education system of Germany. The author refers to the origins of individualized education in Germany, which date back to the 19th century. The article characterizes the tutoring that exists in German universities, tutoring in productive schools and gymnasiums, private tutoring and tutoring in the distance learning system.

Однією з тенденцій розвитку сучасної освіти є її спрямованість на особистість людини. Така орієнтація виявляється у тому, що для сучасної школи стає важливим не лише знання, вміння та навички, які повинен отримати учень, а й розкриття його особистісного потенціалу, створення ситуацій вибору й успіху, що дають змогу учневі знайти свій шлях навчання та розвитку [1, с. 99]. Зазначені тенденції вирішуються за рахунок індивідуалізації в освіті, інтерес до якої все більше зростає, адже діючи в сфері освіти зосереджують свою увагу на індивідуальних відмінностях та засобах підвищення ефективності навчання, що, у свою чергу, призводить до запиту на тьюторський супровід в усіх країнах світу. Також, необхідність впровадження тьюторингу як технології індивідуалізації актуальна і в Україні, що чітко відображено у нормативних документах, а саме: в Концепції нової української школи, Законі України «Про освіту». Звідси і інтерес до зарубіжного досвіду впровадження тьюторингу в системі середньої освіти, який можна адаптувати під реалії сучасної української школи.

Фундаментальні дослідження у сфері тьюторингу містяться у працях зарубіжних дослідників: Д. Вуд (D. Wood), К. Топпінг (K. Topping), М. Брей (M. Bray), Д. Палфрейман (D. Palfreyman), В. Мор (W. G. Moore), Е. О'Брайнт (E. Q. O'Briant), А. Бжежинська (A. Brzezińska), М. Будзинський (M. Budzyński), А. Сарнат-Частко (A. Sarnat-Ciastko), К. Чайкі-Хелмінська (K. Czajka-Chełmińska) та вітчизняних вчених: С. Алексеевої, А. Бойко, Н. Демяненко, О. Іваницької, М. Іващенко, К. Осадчей. Проблеми впровадження тьюторингу у Німеччині розглядаються переважно у системі вищої освіти: праця О. Іваницької присвячена проблематики тьюторингу у закладах вищої освіти, у якій містяться важливі погляди автора на систему взаємовідносин між тьютором та студентом, що ґрунтується на партнерських стосунках; К. Осадча у статті аналізує тьюторські практики та досвід підготовки тьюторів у Німеччині. Дослідженням питань тьюторингу саме у системі середньої освіти Німеччини присвячені роботи М. Нунес і М. МакФерсон (Nunes M. V. & McPherson M.), М. Омерогуларії (Omerogullaria M.), С. Кристенса (Christensen S.).

Метою статті є аналіз досвіду впровадження тьюторингу у системі середньої освіти Німеччини.

Поняття тьюторингу стає все більш популярним у системі освіти, адже кожна дитина — це унікальна особистість, цінність сама по собі, яка має право на розкриття свого потенціалу та індивідуальну підтримку на цьому шляху. Освіта повинна підтримувати зростання учня як особистості, сприяти становленню в нього критичного та креативного мислення, емоційного інтелекту, вмінню вчитися, бути самостійним, вміти робити вибір, приймати рішення та нести відповідальність за свій вибір, своє майбутнє (в тому числі й за освіту).